

УДК 336.01

Тарасенко С.А.
магістр

Бердянського державного педагогічного університету

Ладунка І.С.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри економіки, підприємництва та фінансів
Бердянського державного педагогічного університету*

Tarasenko Stanislav

Master,

Berdyansk State Pedagogical University

Ladunka Iona

Candidate of Economic Sciences,

*Senior Lecturer at Department of
Economics, Entrepreneurship and Finance,
Berdyansk State Pedagogical University*

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ

MANAGEMENT OF FINANCIAL FLOWS IN THE ENTERPRISE ORGANIZATION

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено теоретичні аспекти управління фінансовими потоками підприємств оптової торгівлі, головні чинники й параметри, що визначають її. Систематизовано в комплексну систему основні складові управління фінансовими потоками. Визначено взаємозв'язки між структурними елементами досліджуваної системи управління. Розглянуто сучасний напрям фінансового менеджменту, спрямований на якісне поліпшення стратегічних та оперативних фінансових рішень, заснований на концепції управління вартістю компанії. На основі дослідження зроблено висновок, що в процесі формування системи управління вартістю на кожному підприємстві фінансові менеджери (фінансова дирекція) повинні чітко визначити основні чинники, що впливають на ринкову вартість підприємства, з огляду на що вибрати ті показники, які найбільш повно їх враховують.

Ключові слова: фінанси, потоки, фінансові потоки, підприємницька діяльність.

АННОТАЦИЯ

В статье исследованы теоретические аспекты управления финансовыми потоками предприятий оптовой торговли, главные факторы и параметры, определяющие ее. Систематизированы в комплексную систему основные составляющие управления финансовыми потоками. Определены взаимосвязи между структурными элементами исследуемой системы управления. Рассмотрено современное направление финансового менеджмента, направленное на качественное улучшение стратегических и оперативных финансовых решений, основанное на концепции управления стоимостью компании. На основе исследования сделан вывод, что в процессе формирования системы управления стоимостью на каждом предприятии финансовые менеджеры (финансовая дирекция) должны четко определить основные факторы, влияющие на рыночную стоимость предприятия, с учетом чего выбрать те показатели, которые наиболее полно их учитывают.

Ключевые слова: финансы, потоки, финансовые потоки, предпринимательская деятельность.

ANNOTATION

The article deals with the theoretical aspects of managing financial flows of wholesale trade enterprises and the main factors and parameters which determine it. The main components of

management of financial flows are systematized into a complex system. Interrelations between structural elements of the investigated management system are determined. The modern direction of financial management, aimed at the qualitative improvement of strategic and operational financial decisions, based on the concept of cost management of the company, is considered. It is also determined that current trends in financial management as the highest goal of activity determine the growth of the value of the enterprise and the income of its owners. The evolution and essence of a number of indicators that reflect the process of formation of the value of the enterprise are revealed. On the basis of this study, it was concluded that in the process of establishing a cost management system at each enterprise, financial managers (the financial directorate) should clearly identify the main factors affecting the market value of the enterprise and taking into account those which choose the ones that take them fully into account. The urgency of the chosen topic is due to the fact that in today's conditions of world socio-economic development, information provision of the management process, which consists in collecting and processing the information necessary for the adoption of sound management decisions, became an especially important area. The governing body usually faces the task of obtaining information, processing it, as well as generating and transferring new derivative information in the form of controlling influence. Such impacts are carried out in operational and strategic aspects and are based on previously obtained data, the probability and completeness of which largely depend on the successful decision of many management tasks. Any decisions made require the processing of large amounts of information; the competence of the manager depends not only on past experience but also on the possession of sufficient information about the rapidly changing situation and the ability to use it.

Key words: finance, flows, financial flows, entrepreneurial activity.

Постановка проблеми. У соціально-економічному та політичному середовищі України відбуваються значні зміни. Вони сильно впливають на діяльність суб'єктів господарювання в умовах конкурентного середовища. Для забезпечення високого рівня комерційного посередництва з розвитком ринкової економіки, необхідно створити передумови, які б забезпечували

діяльність підприємств на прибутковій основі. Світовий досвід показує, що роль оптової торгівлі зводиться до здатності підприємств забезпечувати насичення ринків товарами, тому конкуренція між підприємствами галузі постійно зростає. З огляду на особливості оптової торгівлі важливе місце в цьому процесі має посісти орієнтація підприємств не тільки на потенціал отримання поточних прибутків, але й на ефективність процесів фінансового управління. Це сприятиме прийняттю раціональних управлінських рішень суб'єктами управління та розвитку їх бізнесу. Оскільки лівова частка операцій досліджуваних підприємств охоплена операціями логістики та реалізацією продукції, що постійно супроводжується фінансовими потоками, то важливе місце в системі управління має посісти система управління фінансовими потоками підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях науковців останнім часом все більше уваги приділяється питанням управління фінансовими потоками підприємств. Серед них варто відзначити праці таких учених, як Г. Азаренков, А. Бабенко, М. Бердар, Г. Баранець, О. Єрмошкіна, Н. Небаба, Л. Петіна, А. Хренова. Однак треба наголосити на тому, що роботи, в яких розглядається саме аспект управління фінансовими потоками підприємства, містять лише частковий опис відповідних характеристик і не дають повну характеристику системи управління фінансовими потоками. Так, Г. Баранець управління фінансовими потоками зводить до вирішення завдання управління запасами та вибору інструментів розрахунку (вексель), а Л. Яструбецька – до оптимізації обсягу ліквідних коштів та формування страхового залишку. Більш комплексні підходи представлені в роботах А. Бабенко, яка визначає цілі, задачі, принципи та функції управління фінансовими потоками підприємства, та Г. Ковальчук, яка представила модель управління фінансовими потоками.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, питання узагальнення найбільш повної характеристики самої системи управління фінансовими потоками як складової комплексної системи управління підприємством потребує подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження сутності та особливостей управління фінансовими потоками підприємств у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. За системно-потокowego підходу управління фінансовими потоками підприємства слід розглядати як безперервне функціонування складної багаторівневої динамічної впорядкованої системи, діяльність якої спрямована на формування, обслуговування, розподіл та рух таких фінансових потоків, які б забезпечували стале збільшення ринкової вартості підприємства як об'єкта інвестування [2, с. 24].

Система управління фінансовими потоками підприємства має розглядатись як складна, відкрита, динамічна система. Для найбільш ефективного виконання функцій цієї системи необхідне забезпечення інформацією. Для збирання, оброблення та систематизації великого обсягу різноманітної інформації фінансового характеру необхідно впровадити та використати сучасні технології, які впливають на ефективність виробництва та процесу прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Під час вибору інструментів управління фінансовими потоками необхідно враховувати низку чинників впливу, які наведені в табл. 1.

Таблиця 1
Чинники впливу на управління фінансовими потоками підприємства

Чинники впливу	Інструменти впливу
Нормативно-правові	Фінансове забезпечення
Економічні	Складові кошторисів доходів та витрат
Інформаційні	Страховання від ризиків
Суспільні	Довгострокове та короткострокове планування

Головною метою системи управління фінансовими потоками є розгляд діяльності оптових компаній через потік фінансових ресурсів та наслідки процесу, що відображає належний рівень рентабельності та ліквідності, механізм оптимізації витрат, мінімізацію комерційних ризиків, ефективність управління капіталом підприємства тощо. Наукові дослідження показали нагальну необхідність удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств оптової торгівлі. Це передбачає формування структурних елементів системи, а саме цілей, мети й завдань, принципів, функцій, визначення об'єкта й суб'єкта, форм, методів, засобів та механізмів управління. Під час визначення структури, зв'язків та елементів системи фінансового менеджменту необхідно покладатися на те, що управління фінансовими потоками підприємства слід розглядати як безперервне функціонування складної багаторівневої, динамічної, впорядкованої системи [1, с. 72].

Оскільки бізнес-структури оптової торгівлі з позицій контролю є об'єктом, що включає безліч різних підсистем, серед яких існує велика кількість різноманітних зв'язків, вони належать до складних, багаторівневих та динамічно впорядкованих систем, а дослідження здійснюються на основі комплексного системного аналізу. Умови функціонування системи управління фінансовими потоками такі:

1) система управління є мобільною, оскільки головний об'єкт – фінансові потоки – динамічний, функціонує в часі та просторі, а в процесі переходу від однієї площини до іншої вони можуть бути змінені за формою, а властивості можуть виникати поза системою й під час руху, щоби проникнути в неї;

2) необхідно сформулювати єдину основу для формулювання класифікаційних ознак елементів системи та їхнього відношення до об'єкта системи управління, а саме фінансових потоків підприємств та їхнього руху, що виникають в результаті різноманітних відносин між ними, суб'єктами системи;

3) всі елементи системи управління є відносно самостійними, однак вони взаємопов'язані тісними зв'язками, які забезпечують особливості побудови структури системи, а також порядок та механізми взаємодії її елементів;

4) взаємозв'язки між об'єктом та елементами системи забезпечуються через функціонування механізмів роботи й створюють умови для побудови єдиної інтегрованої системи управління.

Основною метою функціонування системи управління фінансовими потоками підприємств є підвищення інтенсивності та балансу потоків фінансових потоків, максимізації їх ефективності; забезпечення адекватного рівня фінансових ресурсів підприємств, оптимізація їх кількісного та вартісного складу, що, зрештою, дасть змогу досягти максимального фінансово-економічного результату.

Система управління фінансовими потоками описує сукупність основних параметрів (властивості об'єкта системи та властивості інтегрованої системи). Створення умов, які сприяють ефективності системи управління фінансовими потоками для оптовиків, передбачає визначення основних положень та ключових особливостей системи управління.

Багатогранний характер системи управління фінансовими потоками визначається її суб'єктами. В окремих роботах визначено лише один суб'єкт, а саме фінансову службу, склад і кількість якої залежать від розміру, організаційної структури підприємства, кількості угод, напрямів та видів діяльності. Однак не варто обмежуватися фінансовою послугою в такій складній та багаторівневій системі управління. Ця система управління характеризується дво-, а іноді й багатосторонніми відносинами, які визначають кількість суб'єктів, тобто зацікавлених осіб, які впливають на рух потоків і, як правило, відображають різні аспекти фінансових потоків (вхідний або вихідний).

Внутрішня інформація для управління потоками підприємств торгівлі включає результати фінансово-господарської діяльності, до яких входять такі об'ємні показники, як товарообіг, торговельний дохід, прибуток від реалізації, витрати обігу, та показники ефективності, зокрема рентабельність, ресурсовіддача, швидкість оборотності капіталу й ресурсів [4, с. 74].

Для побудови ефективної інформаційної системи необхідно структурувати інформаційні потоки та їх середовище. Стратегічні цілі торговельної компанії, логістичні потреби, розміщення запасів, потреби постачання та майбутні прогнози формують інформаційний потік планування та координації. В оптовій торгівлі

постачання підтримує безперервні поставки товарів для продажу. Діяльність постачальника (закупівельника) координує рішення, пов'язані з умовами постачання, обсягом операцій, можливістю довгострокових контрактів. Прогнозування визначає параметри майбутньої діяльності на основі минулих та поточних показників, а також планових стандартів.

Структурування механізмів управління фінансовими потоками на мікро- та макrorівнях дає змогу визначити напрямок руху потоків, що супроводжується рухом фінансових, трудових, товарних та інформаційних ресурсів у зазначеному процесі. Ці механізми, як на макро-, так і на мікрорівнях, створюють передумови для управління об'єктом досліджуваної системи; сприяють формуванню адекватних конкурентних умов для розподілу фінансових потоків як багаторівневої системи, орієнтованої на максимізацію прибутку, за умови мінімізації ризиків підприємства. В результаті перерозподілу формуються фінансові потоки самих підприємств, зокрема прибуток, доходи від реалізації, амортизація, та зовнішні фінансові потоки, зокрема страхові виплати, податки, погашення кредитів та інших короткострокових і довгострокових зобов'язань.

Таким чином, вплив цих механізмів на багатосторонні аспекти діяльності підприємств оптової торгівлі можна оцінити за допомогою набору критеріїв (кількісних та якісних) ефективності управління фінансовими потоками. Зазначені критерії повинні відповідати таким властивостям:

- сприяти кількісному оцінюванню досягнення цілей та завдань системи фінансового управління;
- бути науково обґрунтованими та визначеними на підставі основних концепцій управління;
- мати можливість порівняння результатів управління фінансовими потоками з витратами, пов'язаними з цим процесом;
- забезпечити перспективне порівняння значень показників для окремих підприємств з галузевими показниками ефективності управління фінансовими потоками.

Зазначені вимоги до критеріїв дають можливість всебічно визначити коло питань, пов'язаних з ефективністю управління фінансовими потоками підприємства. Таким чином, кількісні критерії визначають обсяг наявних фінансових потоків підприємства, які відображаються через матеріальну основу функціонування системи. Якісна характеристика повинна відображати напрямок та канали руху потоків, основу, на якій формуються ці потоки, й інструменти, за допомогою яких планується використання фінансових потоків. Основні положення, що визначають конкурентну позицію на ринку оптових компаній, залежать від потоку фінансових операцій та визначають їх обсяги, швидкість, напрями, джерела та регулярність. Ці параметри визначають наявність достатньої кількості фінансових ресурсів, що фактично ві-

дображає фінансові потоки та механізми, що полегшують їх формування [3, с. 4].

Саме це дає змогу сформувати тісні взаємозв'язки між контрагентами на ринках, які супроводжуються потоками фінансових транзакцій. Конкурентне середовище вимагає від суб'єктів системи управління усталеної системи відносин, що виникають серед усіх її елементів. Ці відносини впливають на процес прийняття управлінських рішень, ефективність системи та формування майбутніх відносин, які забезпечують безперервність системи для досягнення поточних та стратегічних цілей. Щільність зв'язків та їх виникнення залежать від мінливості внутрішнього й зовнішнього середовища підприємства.

Комплексне управління фінансовими потоками вимагає вибору принципів, на основі яких система управління набуває своєї форми й дає змогу досягти поставленої мети. Вони служать методологічною основою будь-якої діяльності.

У ринкових умовах традиційно виділяють такі групи методів, як адміністративні, фінансово-економічні та соціально-психологічні. Низка факторів впливає на вибір необхідних інструментів та методів управління фінансовими потоками. До них, зокрема, належать фаза управління, параметри потоку, на які спрямована дія, сфера застосування інструментів.

Інтегрований підхід до управління фінансовими та матеріальними потоками, а також інформаційними ресурсами має ще одну особливість: використання інструментів та методів управління має бути спрямоване на зміну характеристик найбільшої кількості потоків ресурсів.

Низка інструментів дає змогу контролювати рух матеріалів за рахунок впливу фінансових потоків. Це, зокрема, методи ціноутворення та формування витрат, які використовуються під час розрахунку можливих витрат на залучення ресурсів та визначення ціни кінцевого продукту. Їх використання дає змогу співвідносити такі параметри, як вартість кінцевого продукту для споживачів, вартість створення товарів або послуг, бажані фінансові показники підприємств.

Складність таких методів, як ціноутворення, полягає у врахуванні гетерогенних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища та залученні додаткових інструментів для управління потоками. При цьому орієнтуються на стратегію діяльності підприємства на ринку, враховують такі чинники, як рівень технологій, платоспроможний попит, податкові пільги, структура та конкурентність ринкового середовища.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, можемо стверджувати, що основним аспектом

конкурентних переваг оптових компаній є розроблення якісно нової інтегрованої системи фінансового управління. Її мета полягає у забезпеченні безперервності потоку фінансових транзакцій та взаємозв'язку інтеграційних структур системи й підрозділів підприємства в процесі управління. Це дасть змогу на практиці (переважно за рахунок використання найбільш розвинених та перевірених технологій комплексного підходу) розглянути можливість використання нових або модернізованих інструментів для оптимізації управління фінансовими потоками.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бабенко А. Система управління фінансовими потоками промислового підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук ; Національна академія наук України, Інститут економіки промисловості. Донецьк, 2016. 20 с.
2. Ермошкіна О. Вдосконалення системи управління фінансовими потоками промислових підприємств. Київ, 2018. 124 с.
3. Ермошкіна О. Управління фінансовими потоками промислових підприємств: сутнісно-потоківий підхід, Київ. 2019. 132 с.
4. Петіна Л. Структура та управління фінансовими потоками аграрних підприємств регіону. Київ, 2011. 221 с.
5. Хрінова А. Необхідність застосування логістичного підходу до управління фінансовими потоками. URL: http://rusnauka.com/18_DNI_2010/Economics/68865.doc.htm (дата звернення: 10.06.2019).
6. Хлевицька Т. Інформаційне забезпечення логістичного управління грошовими потоками торгівельних підприємств. URL: http://bv.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/econ/2009_3/24.pdf (дата звернення: 10.06.2019).

REFERENCES:

1. Babenko A. System of management of financial flows of an industrial enterprise: author's abstract. dis can econ sciences National Academy of Sciences of Ukraine. Institute of Industrial Economics. Donetsk, 2016. 20 p.
2. Yermoshkina O. Improving the management of financial flows of industrial enterprises. Kyiv, 2018. 124 p.
3. Yermoshkina O. Management of Financial Flows of Industrial Enterprises: An Essential-Stream Approach, Kyiv. 2019. 132 p.
4. Petina L. Structure and management of financial flows of agrarian enterprises of the region. Kyiv, 2011. 221 p.
5. Hrinova A. The need to apply a logistic approach to managing financial flows [Electronic resource] / A. Hrinova. – Access mode: http://rusnauka.com/18_DNI_2010/Economics/68865.doc.htm (application date: 10/06/2019).
6. Hlebitskaya T. Information support of logistic management of cash flows of trading enterprises [Electronic mode] / T. Hlebitskaya. – Access mode: http://nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/econ/2009_3/24.pdf (application date: 10/06/2019).